

ZÁCHRANNÝ ARCHEOLOGICKÝ VÝZKUM V TURNOVĚ-NUDVOJOVICÍCH V ROCE 2012

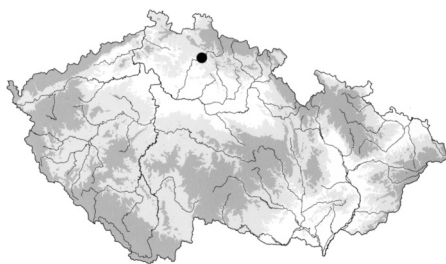
Jan Prostředník – Jan Novák

ÚVOD A LOKALIZACE

V červnu 2012 proběhl záchranný archeologický výzkum na parcele 3779/2 v Turnově-Nudvojovicích. Lokalita se nachází na pravobřežní terase řeky Jizery s překryvem sprašové návěje (k. ú. Turnov, obec Nudvojovice, JTS-K 685503.84/995217.83 – střed lokality; nadmořská výška dosahuje 252 m). Převýšení nad řekou Jizerou, která dnes protéká jižně od lokality ve vzdálenosti 200 m, činí 12 výškových metrů. Jde o typickou sídelní polohu využívanou k těmto aktivitám již od staršího pravěku (obr. 1; 2).

DĚJINY ARCHEOLOGICKÉHO VÝZKUMU

První zmínka o archeologickém bádání v Nudvojovicích pochází z výroční zprávy turnovského muzea za léta 1893–1896 (Čepelík 1897, 71–72). Nudvojovice byly do archeologické literatury uvedeny v roce 1899, kdy J. L. Píč v prvním dílu *Starožitností země České* uvádí z Nudvojovic-Přepeří „popelovité jámy a střepy s píchanou výzdobou“ (Píč 1899, 211; Stocký 1926, 168; Vencl 1975, 37–38; týž 1986, 497). Archeologický výzkum zde byl proveden již v roce 1896 V. Zappem a J. V. Šimákem, jednalo se o akci v poloze „Na Bubnu“ na poli pana Tomáše (J. Filip uvádí chybně rok 1886 – Filip 1947, 230). Popis nálezové situace se bohužel nedochoval, naštěstí byly nalezené střepy popsány na své vnitřní straně číslem jámy, kterých bylo prokopáno celkem devět. Osm jich bylo datováno do mladší doby kamenné, jedna do období raného středověku (Šimák 1909, 65–66; Filip 1947, 230). Další, ovšem nikterak rozsáhlý výzkum proběhl v roce 1904, kdy byla prozkoumána jáma kultury s vypíchanou keramikou. Na přelomu srpna a září 1909 provedl J. V. Šimák výzkum 11 objektů. Jejich popis i celkový plán (včetně jam prozkoumaných v roce 1886 a 1904) byl publikován K. Buchtelou (1908). Objekty byly datovány vyjma dvou (kultura lu-

Obr. 1. Letecký snímek obce Nudvojovice (k. ú. Turnov) od jihozápadu. Šipka lokalizuje parc. č. 3779/2, kde proběhl v červnu 2012 archeologický výzkum. Foto J. Prostředník. Vlevo: poloha lokality na mapě ČR

Obr. 2. Turnov-Nudvojovice, parc. č. 3779/2. Lokalizace v mapě 1 : 10 000

Obr. 3. Turnov-Nudvojovice. Pohled od jihu na chatu čp. 12. Jde o typickou sídlištní polohu nad terasou Jizery. Foto J. Prostředník

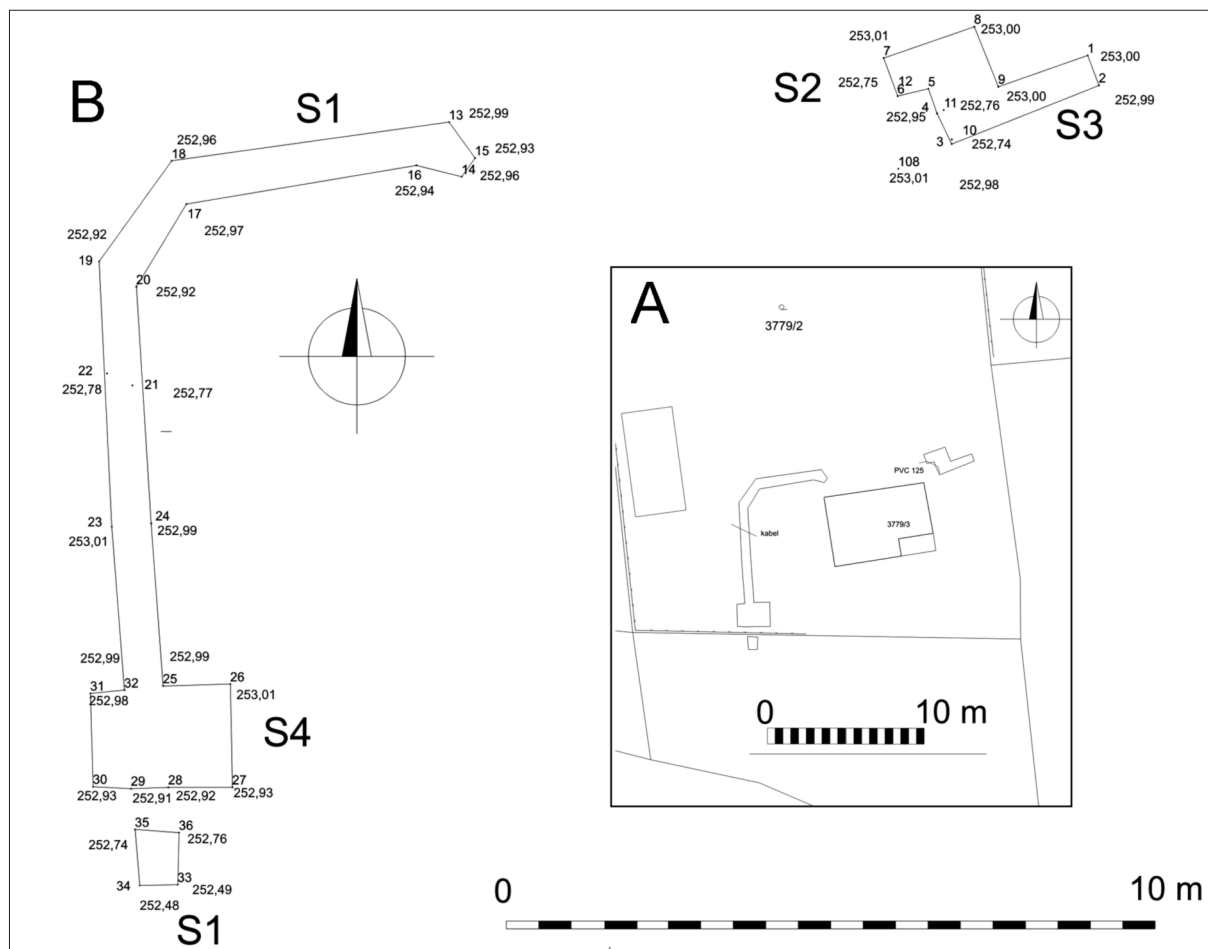

Obr. 4. Turnov-Nudvojovice. Pohled od severu na sondu S1 v úrovni povrchu vrstvy 101. Foto L. Švorcová

žická – Filip 1947; turnovský typ – Waldhauser 1976, 74, obr. 16) do období kultury s vypíchanou keramikou. Na lokalitě byla v nadloží objektů registrována vrstva s keramikou kultury lužické. Na poli p. Tomáše další výkopy prováděl J. Jiroš z Modřic. Bohužel z jeho vykopávek se dochovaly jenom movité nálezy a nikoliv popis objektů. Vedle již dříve doloženého osídlení v mladším neolitu bylo prokázáno osídlení i na počátku neolitu staršího. V Nudvojovicích byly díky záchranným výzkumům prokázány antropogenní aktivity i v následujících obdobích (mladší neolit, mladší eneolit, popelnicová pole, doba římská, raný středověk – cf. Filip 1947, 236; Zeman 1976, 130, obr. 2:1; Sklenář 1992, 159; Vokolek 1997; Klápště 1981; Prostředník 2003; Macháčková – Prostředník 2003; Prostředník – Šída 2013). Z naznačeného přehledu je zřejmé, že jde o území v rámci tzv. staré sídlištní oblasti regionu, proto je zde nutné registrovat veškeré zemní zásahy.

METODIKA VÝZKUMU

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán majitelkou nemovitosti, která plánovala provést odvodnění rekreační chaty (obr. 3; 4). Na podzim roku 2011 při hloubení výkopu pro trativod objevila v hloubce cca 0,3 m zlomky keramiky, které odevzdala k posouzení archeologovi turnovského muzea. Šlo o 20 zlomků sídlištní keramiky mlado-bronzové lužické kultury. Další zemní zásahy proto proběhly až v rámci záchranného archeologického výzkumu v červnu 2012.

Obr. 5. Turnov-Nudvojevice. Zaměření výzkumu do katastrální mapy (A) a detailní zaměření sond S1–S4 (B).
Zaměřil ing. A. Bělecký

Před částí severního a před západním průčelím chaty čp. 12 (parc. č. 3779/3) byl trasován výkop o délce 13,5 m a šířce 0,5 m. Výkop kopíroval trasu plánovaného potrubí pro dešťovou kanalizaci (sonda S1). Na jižním okraji byla sonda následně rozšířena východním a západním směrem vzhledem k objevu nemovitých objektů 501 a 503 (sonda S4, 2,1 × 1,4 m). Další sondy byly umístěny do prostoru nálezů zlomků keramiky z podzimu 2011 (sondy S2 a S3 – 2 obdélníky L půdorysu 1,5 × 1,6 × 2,4 m). Sondy byly umístěny tak, aby došlo jen k nezbytně nutnému zásahu do historických terénů. Celková plocha prozkoumaná při záchraném archeologickém výzkumu v roce 2012 činila 15,7 m² (obr. 5).

Při terénním výzkumu došlo k rozebírání historických terénů v rámci jejich přirozených zvrstvení (pokud to stratigrafická situace dovolila), byly vybírány mobilní artefakty a ekofakty, sondy byly dokumentovány fotograficky a nálezová situace byla následně geodeticky zaměřena. Ze zahloubených objektů byly odebírány vzorky výplně k proplavení a následný zisk biomateriálu. Radiokarbonové datování jsme zadali z organického materiálu výplně objektu 502 (Center for Applied Isotope Studies 120 Riverbend Road; Athens, GA30602-4702; USA).

POPIS NÁLEZOVÉ SITUACE

Při exkavaci historických terénů v sondě S1 byla registrována jednoduchá stratigrafická situace, která se skládala z kontextu 108 (drn), pod ním ležela uloženína 101 a ta překrývala podloží (kontext 103). Složitější stratigrafické situace přinesly výplně objektů 501 a 503 v sondě 4 na jižním okraji sondy 1 (rozšíření nad objekty 501 a 503). Pod vrstvou 101 byly dokumentovány výplně 106, níže pak 102 a 107. Další složitější nálezová situace byla registrována v sondách S2 a S3 nad objektem 502. Pod uloženínou 101 se nacházela výplň 104, která nasedala na podloží 103.

Číslo kontextu: 101. Sonda/lokalizace: S1, S2, S3, S4. Typ uložení: vrstva. Síla: 0,25–0,4 m. Popis: ulehlá, středně hnědá prachová hlína. Jemná komponenta: 90 %. Hrubá komponenta: keramika – mírný výskyt – malé fragmenty; mazanice, cihla – nahodilý výskyt – malé fragmenty; uhlíky – nahodilý výskyt – drobty; struska – nahodilý výskyt – malé fragmenty. Hranice: dosti ostrá. Kontext zkoumán: 15.–17. 6. 2012. Stratigraficky „pod“: 108. Stratigraficky „nad“: 103, 106. Plánová dokumentace: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9. Artefakty a ekofakty: keramika, mazanice, cihla, uhlíky, železo, struska, kameny. Číslo souborů: 001–008, 015–019, 021–027, 034–035, 038–041. Výzkumná metoda: škrabka. Datace: popelnicová pole až VS2. Poznámka: uložení je hodně postižené prorůstáním a bioturbací

Číslo kontextu: 102. Sonda/lokalizace: S1, S4. Typ uložení: výplň. Síla: 0,2–0,6 m. Popis: kyprá tmavě hnědá prachová hlína. Jemná komponenta: 90 %. Hrubá komponenta: keramika – nahodilý výskyt – malé fragmenty; struska – nahodilý výskyt – drobty; kámen – nahodilý výskyt – malé fragmenty. Hranice: dosti ostrá. Kontext zkoumán: 15.–17. 6. 2012. Stratigraficky „pod“: 106. Stratigraficky „nad“: 103, 107. Plánová dokumentace: 3, 4, 9. Artefakty a ekofakty: keramika, struska, kameny. Číslo souborů: 009–014, 042, 043. Výzkumná metoda: škrabka. Datace: RS–VS1. Poznámka: výplň objektu 501; vlhká, bez příměsí.

Číslo kontextu: 103. Sonda/lokalizace: S1, S2, S3, S4. Typ uložení: vrstva. Síla: nezjištěna. Popis: středně ulehlá okrová prachová hlína. Jemná komponenta: 100 %. Hrubá komponenta: -. Hranice: dosti ostrá. Kontext zkoumán: 15.–17. 6. 2012. Stratigraficky „pod“: 101, 106, 102, 104, 107. Stratigraficky „nad“: -. Plánová dokumentace: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9. Artefakty a ekofakty: -. Číslo souborů: -. Výzkumná metoda: škrabka. Datace: kvartér. Poznámka: podloží – spraš.

Číslo kontextu: 104. Sonda/lokalizace: S2. Typ uložení: výplň. Síla: 0,2–0,27 m. Popis: ulehlá tmavě hnědá prachová hlína. Jemná komponenta: 80 %. Hrubá komponenta: keramika – mírný výskyt (10 %) – střední fragmenty; mazanice – nahodilý výskyt (1 %) – malé fragmenty; kameny – nahodilý výskyt (1 %) – střední fragmenty; uhlíky – nahodilý výskyt (1 %) – drobty. Hranice: ostrá. Kontext zkoumán: 17. 6. 2012. Stratigraficky „pod“: 101. Stratigraficky „nad“: 103. Plánová dokumentace: 5, 6. Artefakty a ekofakty: keramika, mazanice, uhlíky, kameny. Číslo souborů: 020, 028–033, 036, 037, 046. Výzkumná metoda: škrabka. Datace: lužická kultura. Poznámka: výplň objektu 502, vlhká, tuhá.

Číslo kontextu: 105. Sonda/lokalizace: S1, S4. Typ uložení: výplň. Síla: 0,2 m. Popis: ulehlá tmavě hnědá prachová hlína. Jemná komponenta: 100 %. Hrubá komponenta: -. Hranice: dosti ostrá. Kontext zkoumán: 15.–17. 6. 2012. Stratigraficky „pod“: 102. Stratigraficky „nad“: 103. Plánová dokumentace: 9. Artefakty a ekofakty: -. Číslo souborů: -. Výzkumná metoda: škrabka. Datace: popelnicová pole – RS/VS1. Poznámka: výplň objektu 503.

Číslo kontextu: 106. Sonda/lokalizace: S1, S4. Typ uložení: výplň. Síla: 0,2–0,3 m. Popis: ulehlá středně hnědá

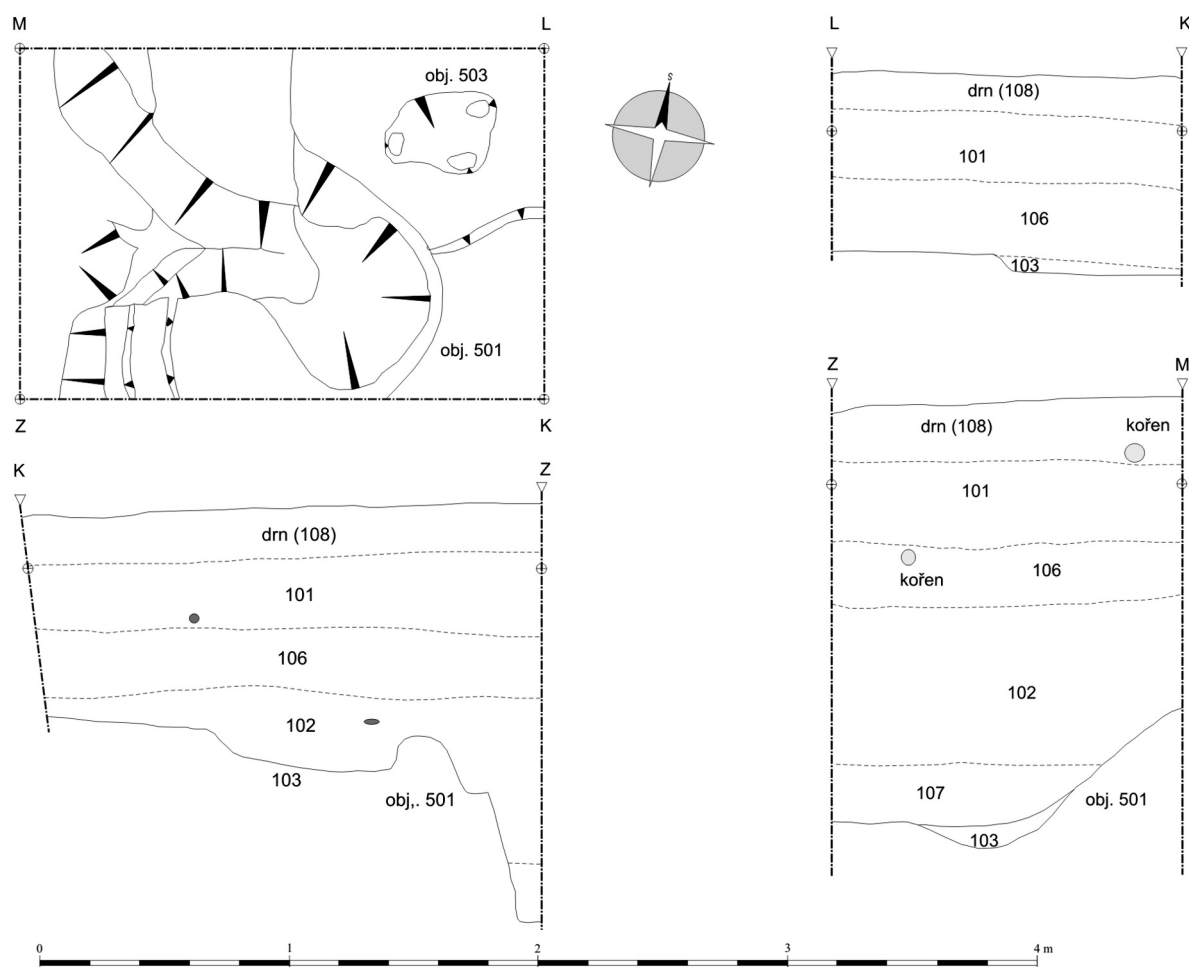
Obr. 6. Turnov-Nudvojovice. Pohled od severu na rozšíření sondy S1 na jižním okraji do sondy S4. Objekty 501 a 503 v úrovni podloží (kontext 103, RS–VS1). Foto L. Švorcová

Obr. 7. Turnov-Nudvojovice. Sonda S1, 4 – objekt 501 (RS–VS1), řez M–Z, v úrovni podloží. Foto L. Švorcová

prachová hlína. Jemná komponenta: 100 %. Hrubá komponenta: -. Hranice: ostrá. Kontext zkoumán: 15.–17. 6. 2012. Stratigraficky „pod“: 101. Stratigraficky „nad“: 102, 103. Plánová dokumentace: 3, 4, 8, 9. Artefakty a ekofakty: ojedinele uhlíky (flotace). Číslo souborů: -. Výzkumná metoda: škrabka. Datace: RS/VS. Poznámka: výplň objektu 501.

Číslo kontextu: 107. Sonda/lokalizace: S1, S4. Typ uložení: výplň. Síla: 0,2–0,3 m. Popis: ulehlá tmavě hnědá

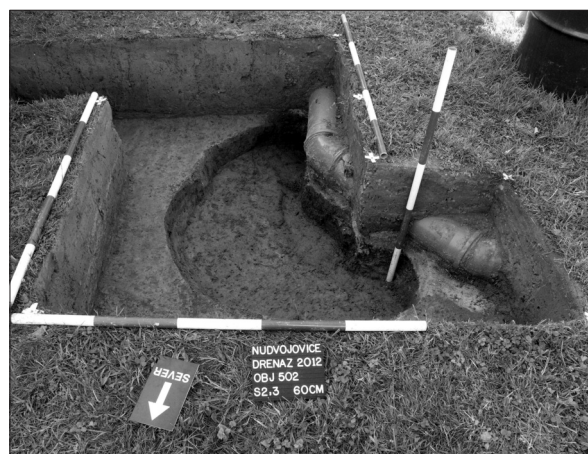

Obr. 8. Turnov-Nudvojevice. Sonda S4 – rozšíření sondy S1, půdorys a řezy objektů 501 a 503 (RS–VS1)

prachová hlína. Jemná komponenta: 95 %. Hrubá komponenta: keramika – nahodilý výskyt – malé fragmenty; kámen – nahodilý výskyt – malé fragmenty. Hranice: dosti ostrá. Kontext zkoumán: 15.–17. 6. 2012. Stratigraficky „pod“: 102. Stratigraficky „nad“: 103. Plánová dokumentace: 9. Artefakty a ekofakty: keramika, kameny. Číslo souborů: 044, 045. Výzkumná metoda: škrabka. Datace: RS/VS1. Poznámka: výplň objektu 501, vlhká, silně ulehlá, při dně promíšená s okrovou.

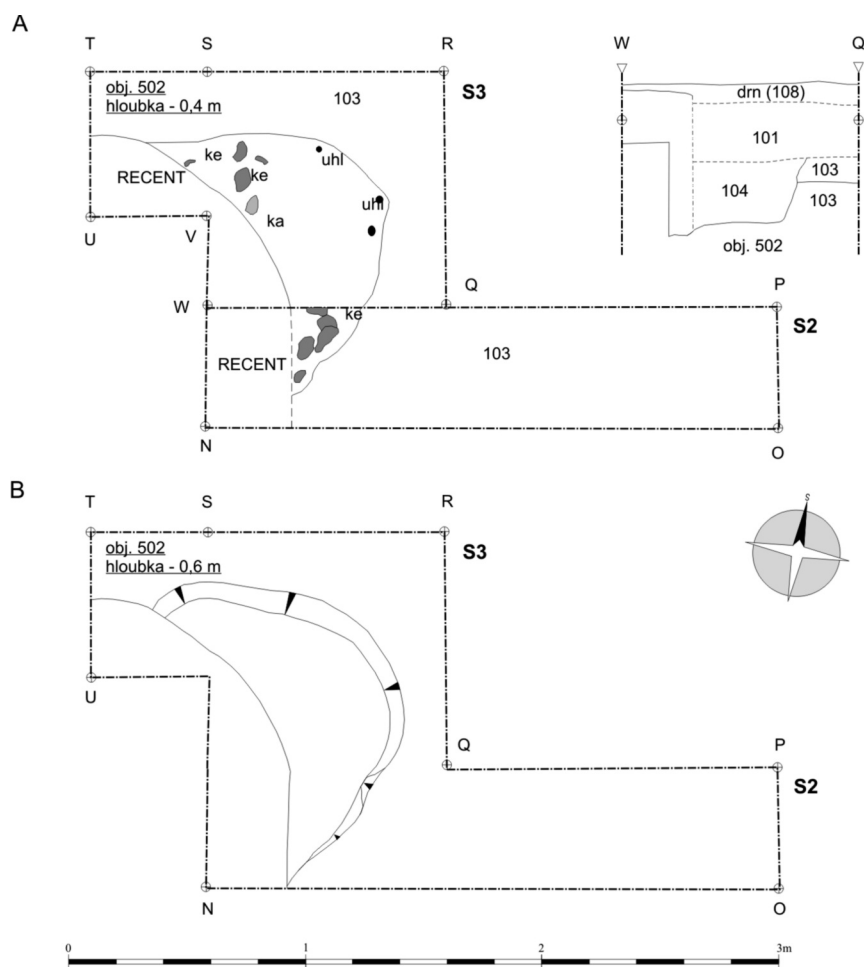
Číslo kontextu: 108. Sonda/lokalizace: S1, S2, S3, S4. Typ uložení: vrstva. Síla: 0,1–0,14 m. Popis: středně ulehlá tmavě hnědá prachová hlína. Jemná komponenta: 95 %. Hrubá komponenta: uhlíky – mírný výskyt – drobtý/malé fragmenty; cihla – nahodilý výskyt – malé fragmenty. Hranice: dosti ostrá. Kontext zkoumán: 15.–17. 6. 2012. Stratigraficky „pod“: -. Stratigraficky „nad“: 101. Plánová dokumentace: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9. Artefakty a ekofakty: uhlíky, cihla. Číslo souborů: -. Výzkumná metoda: škrabka. Datace: recent–VS2. Poznámka: „drn“.

Číslo objektu: 501. Popis objektu: zahlužený objekt nepravidelného půdorysu s laloky, U profil, hladké stěny, nepravidelné dno se zahluženými, výplně 102, 106, 107; průměr/délka–šířka: zachycené rozměry 2,1 × 1,4 m; hloubka: 1,2 m. Kontexty: výplň 102: kyprá tmavě hnědá

Obr. 9. Turnov-Nudvojevice. Sonda S2, 3 – objekt 502 po dokončení výzkumu (lužická kultura), pohled od severu. Foto L. Švorcová

prachová hlína; výplň 106: ulehlá středně hnědá prachová hlína; výplň 107: ulehlá tmavě hnědá prachová hlína. Artefakty a ekofakty: keramika, kameny, struska, uhlíky. Vzorek výplně – objem: 20 l. Číslo souborů: 009–014, 042, 043, 044, 045. Plánová dokumentace: plán 3, 4, 8, 9. Datace: RS/VS1. Poznámka: exkavační jáma – hliník.

Obr. 10. Turnov-Nudvojovice. Sondy S2, 3, řez W–Q a půdorys objektu 502 (lužická kultura) v úrovni –0,4 m (A) a v úrovni podloží –0,6 m (B)

Číslo objektu: 502. Popis objektu: zahlužený objekt původně kruhového půdorysu, ve střední části narušen při výkopu travivodu (podzim 2011), U profil, ploché dno, výplň 104; průměr/délka-šířka: 1,16 × 0,8 m; hloubka: 0,4 m. Kontexty: Výplň 104: ulehlá tmavě hnědá prachová hlína. Artefakty a ekofakty: keramika, mazanice, uhlíky. Vzorek výplně – objem: 20 l. Číslo souborů: 020, 028–033, 036, 037, 046. Plánová dokumentace: plán 5, 6. Datace: lužická kultura. Poznámka: původně šlo zřejmě o silo, k zaplnění došlo zřejmě velmi rychle po ukončení

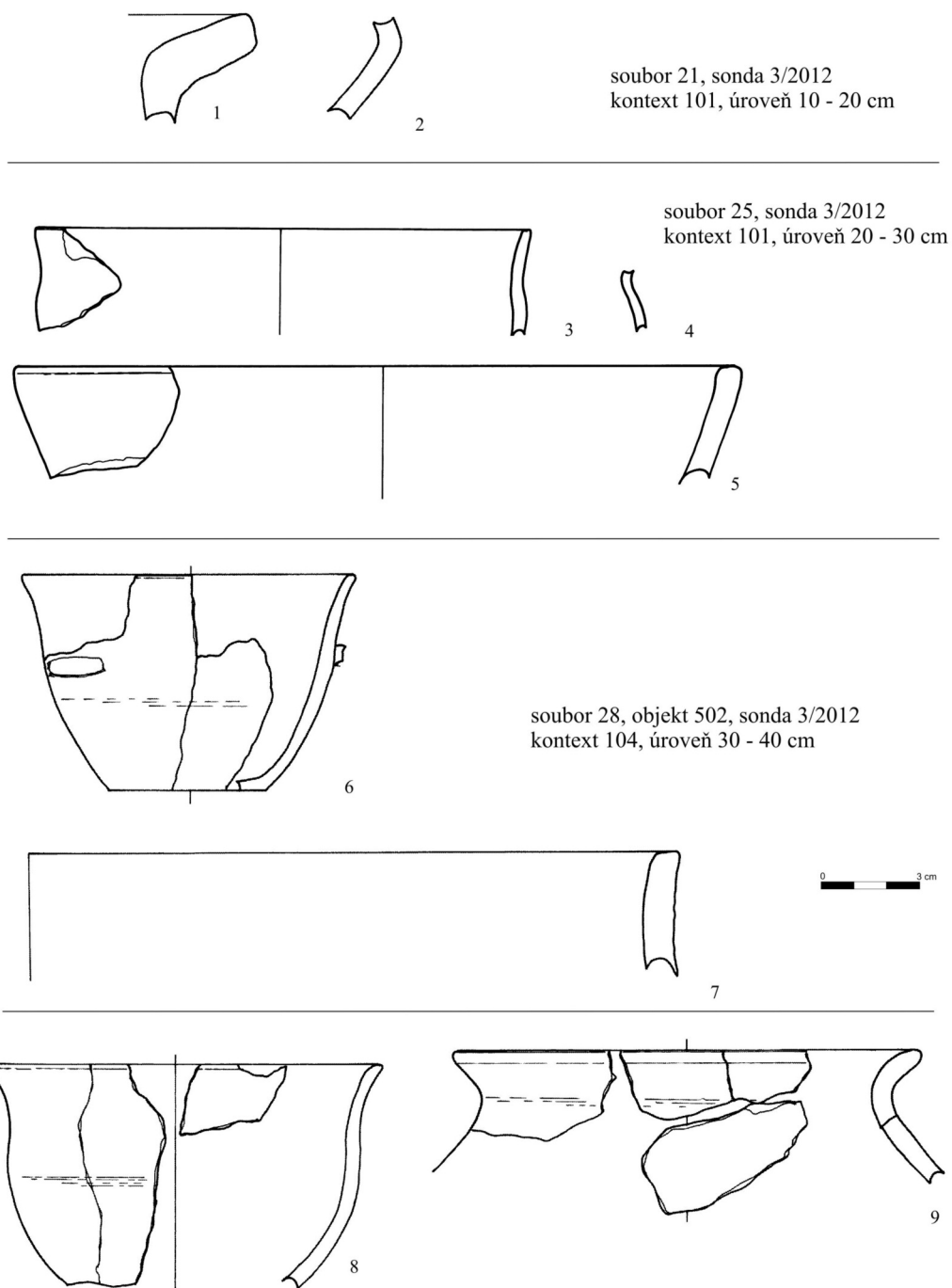
primární funkce objektu – fragmenty keramiky jsou ostrohranné, které neležely dlouho na povrchu

Číslo objektu: 504. Popis objektu: zahlužený objekt elipsoidního nepravidelného půdorysu, U profil, nepravidelné dno, výplň 105; průměr/délka-šířka: 0,4 × 0,3 m; hloubka: 0,1 m. Kontexty: výplň 105. Artefakty a ekofakty: –. Vzorek výplně – objem: 20 l. Číslo souborů: –. Plánová dokumentace: plán 9. Datace 1: popelnicová pole – RS/VS1. Poznámka: kúlová jamka.

MOVITÉ ARTEFAKTY A EKOFAKTY

Z výplní nemovitých objektů a kulturních vrstev byl získán početný soubor zlomků keramiky, které jednoznačně datují antropogenní aktivity na lokalitě. Nejstarší artefakty náležejí mladobronzové lužické kultuře (obr. 11; 12). Byly registrovány ve vrstvě 101 a zejména ve výplni zahluženého objektu 502. Soubor zlomků keramiky lze označit za standardní vzorek sídlištní keramiky lužické kultury. V souboru se objevují zásobnice, fragmenty hrncovitých nádob, ze stolní keramiky můžeme jmenovat koflíky, misky s esovitou profilací i zataženým okrajem a zlomky amforovité nádoby. Soubor neposkytuje mnoho možností pro datování podle typologie nádob. Podle oblých lomů u koflíků a okřínů řadíme nálezy do širšího III. stupně lužické kultury (podle V. Vokolka – cf. Jiráň ed. 2008, 157–158). Toto datování bylo podpořeno radiokarbonovým datem (viz níže).

Další chronologický úsek zachycený v movitých artefaktech se hlásí do intervalu závěru raného a počátku vrcholného středověku (RS–VS1; obr. 13). Zlomky keramiky a struska (metalurgie barevných

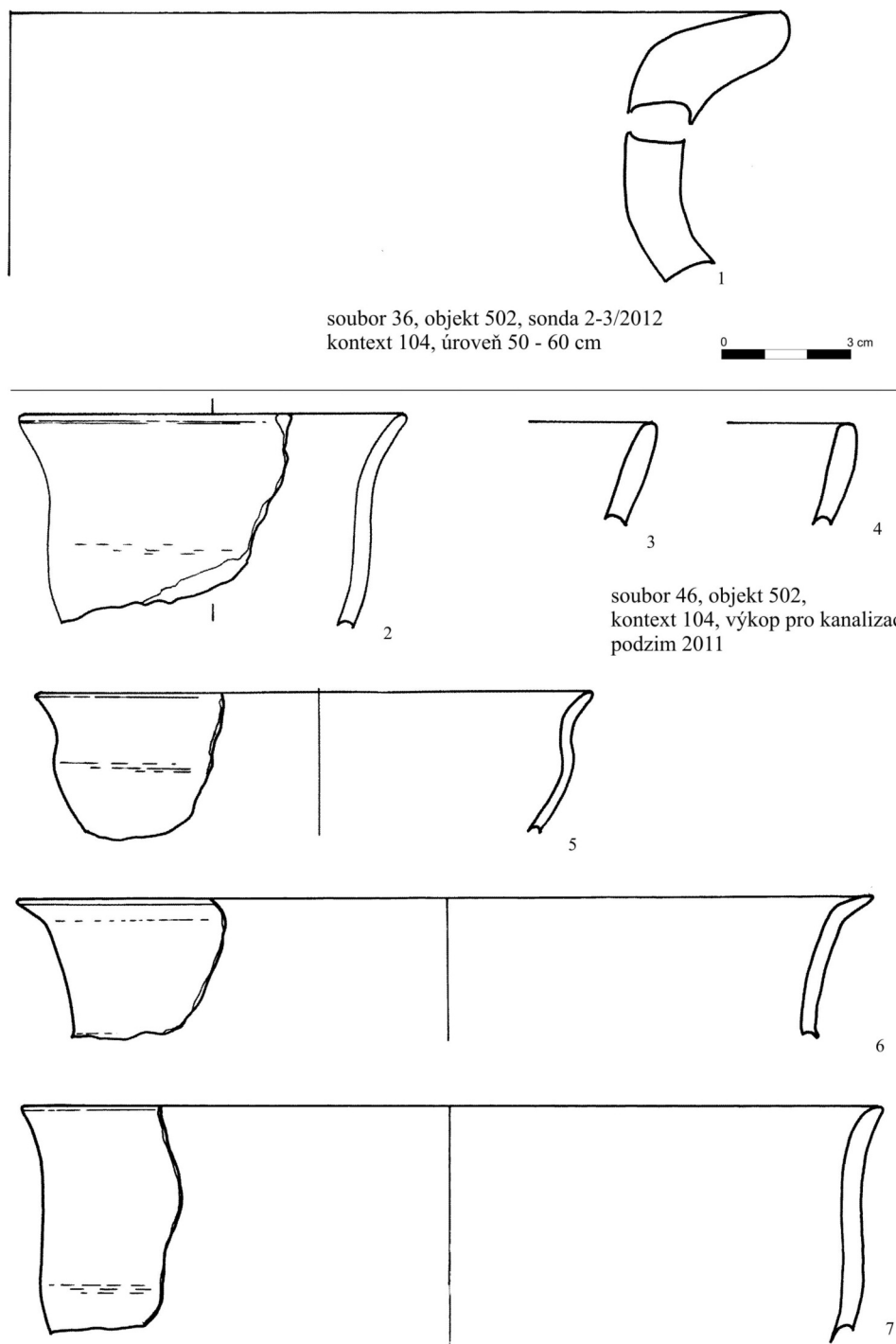
Obr. 11. Turnov-Nudvojovice. Keramika lužické kultury z vrstvy 101 a z výplně 104 objektu 502

soubor 30, objekt 502, sonda 2-3/2012
kontext 104, úroveň 40 - 50 cm

kovů?) se našly zejména ve výplni objektu 501. V uloženině 101 byly nalezeny i artefakty z mladších období – VS2, VS2-NO1 a recentu. Vedle keramiky a strusky byly nalezeny fragmenty mazanice, uhlíky, zlomky cihel a kameny z jizerské terasy.

SHRNUTÍ

Záchranný archeologický výzkum v souvislosti s odvodněním chaty čp. 12 na parc. č. 3779/2 v k. ú. Turnov (ves Nudvojovice) proběhl v červnu 2012. Podnět k výzkumu byl dán nálezem zlomků keramiky lužické kultury při výkopu pro trativod na podzim roku 2011. Terénní výzkum v roce 2012 spočíval

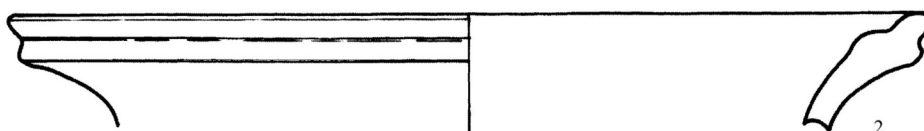

v sondě S1 trasované před severním a západním průčelím chaty (délka 13,5 m, šířka 0,5 m). Na jižním okraji byla sonda následně rozšířena východním a západním směrem vzhledem k objevu nemovitých objektů 501 a 503. Další sondy byly umístěny do prostoru nálezů zlomků keramiky na podzim 2011. Při záchranném archeologickém výzkumu byla prozkoumána plocha 15,7 m².

Historické terény jsou jednoznačně datovány nejenom chronologicky citlivou keramikou, ale také kalibrovaným radiokarbonovým datem z objektu 502 (1053–911 BC; radiokarbonové datum poskytlo semeno čočky jedlé, *Lens culinaris*; tab. 1) a antrakologickou a archeobotanickou analýzou biomateriálu z výplně objektů (Novák 2012). Nejstarší artefakty náležejí do širšího intervalu třetího stupně mladobronzové lužické kultury (podle V. Vokolka). Těto dataci ostatně neodporuje ani radiokarbonové datum (Jiráň ed. 2008, 145). Zlomky keramiky lužické kultury pocházejí z vrstvy 101 a zejména z výplně za-

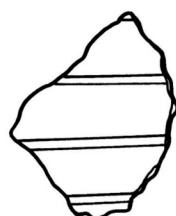
soubor 10, sonda 1/2012
kontext 102, úroveň 80 - 100 cm

soubor 14, sonda 1/2012
kontext 102, úroveň 100 - 150 cm

soubor 40, sonda 4/2012
kontext 101, úroveň 40 - 60 cm

soubor 44, sonda 1/2012; kontext 107,

Obr. 13. Turnov-
-Nudvojovice. Keramika
horizontu VS1 z vrstvy
101 a výplní 102 a 107
objektu 501

UGAMS	identifikace	BP	chyba	interval 95 %	kontext
12209	Nudvojovice	2830	25	1053–911 BC	Site, obj. 502/2012, 40–50 cm

Tab. 1. Turnov-Nudvojovice. Radiokarbonové datum ze zásobní jámy 502/2012

hloubeného objektu 502. Ten můžeme interpretovat jako zásobní objekt – silo. Dominantní postavení mezi zuhelnatělými makrozbytky mělo proso seté (*Panicum miliaceum*; 1430 určení). Z dalších plodin byla velmi hojně zastoupena pšenice dvouzrnka (*Triticum dicocum*; 206 určení), ojediněle pšenice jednozrnka (*Triticum monococum*; 6 určení), lnička cf. setá (*Camelina cf. sativa*; 12 určení) a ojediněle i čočka jedlá (*Lens culinaris*; 2 určení).

Další chronologický úsek zachycený v movitých artefaktech lze datovat do závěru raného a počátku vrcholného středověku (RS-VS1). Z výplní objektu 501 pocházejí vedle zlomků keramiky i slitky bronzoviny, které mohou souviset s blíže neurčenou metalurgií barevných kovů. V uloženině 101 byly nalezeny i artefakty z mladších období.

PRAMENY A LITERATURA

- Buchtela, K. 1908: Nové prehistorické nálezy na Turnovsku, Časopis Společnosti přátel starožitností českých 15, 108–110.
- Čepelík, F. a kol. 1897: Třetí zpráva Musea Turnovského za léta 1893–1896. Turnov.
- Filip, J. 1947: Dějinné počátky Českého ráje. Praha.
- Jiráň, L. ed. 2008: Archeologie pravěkých Čech 5. Doba bronzová. Praha.
- Klápště, J. 1981: O počátcích města Turnova. In: Praehistorica 8, Varia Archaeologica 2. Praha, 289–293.
- Macháčková, H.–Prostředník, J. 2003: Nudvojovické enkolpion, Archeologie ve středních Čechách 7, 683–689.
- Novák, J. 2012: Antrakologická a archeobotanická analýza. In: Prostředník, J. a kol., Nálezová zpráva ze záchranného

- archeologického výzkumu. Turnov (okr. Semily) – „Odvodnění objektu č. p. 12 v Nudvojevicích na parc. č. 3779/2“ –ID 151/2012; 06/2012. Archiv nálezových zpráv Muzea Českého ráje v Turnově.
- Píč, J. L. 1899: Starožitnosti země České. Díl 1. Čechy předhistorické. Praha.
- Prostředník, J. 2003: Záchranný výzkumu v kostele sv. Jana Křtitele v Turnově-Nudvojevicích, Archeologie ve středních Čechách 7, 633–674.
- Prostředník, J. – Šída, P. 2013: Záchranný výzkum výrobního okrsku ze závěru neolitu v Turnově-Nudvojevicích. In: Cheben, I. – Soják, M. (edd.), Otázky neolitu a eneolitu našich krajín – 2010. Archaeologica Slovaca Monographiae Communicationes. Tomus XV. Nitra, 263–298.
- Sklenář, K. 1992: Archeologické nálezy v Čechách do roku 1870. Prehistorie a protohistorie. Praha.
- Stocký, A. 1926: Pravěk země české. Díl I. Věk kamenný. Praha.
- Vencl, S. 1975: Hromadné nálezy neolitické broušené industrie z Čech, Památky archeologické 66, 12–67.
- Vencl, S. 1986: Neolitická štípaná industrie ze Žichova, obec Měřunice, okres Teplice, Archeologické rozhledy 38, 483–500.
- Vokolek, V. 1997: Nálezy časně slovanské keramiky ve východních Čechách. In: Život v archeologii středověku. Praha, 654–658.
- Waldhauser, J. 1976: Turnovský typ kultury lidu popelnicových polí v severních Čechách. Archeologický výzkum v severních Čechách 4. Teplice.
- Zeman, J. 1976: Nejstarší slovanské osídlení Čech, Památky archeologické 67, 115–235.

A RESCUE EXCAVATION AT TURNOV-NUDVOJOVICE IN 2012

The reason for this excavation was a discovery of pottery fragments of the Lusatian culture which happened during digging of a field drain in autumn of 2011. The field investigation of 2012 consisted of a test pit with a length of 13.5 and a width of 0.5 m. The test pit was enlarged in places, where sunken features 501, 502 and 503 were detected. The historic grounds are unambiguously dated not only by artefacts but also by a calibrated radiocarbon date from storage pit 502 (1053–911 BC) and also thanks to the anthracological analysis of biomaterial from the fills of these features. The earliest artefacts belong to the Lusatian culture (phase III). A dominant position among the charred macroremains belongs to common millet (*Panicum miliaceum*; 1430 occurrences). From among the other crops, there were also emmer wheat (*Triticum dicoccum*; 206 occurrences), einkorn wheat (*Triticum monococcum*; 6 occurrences), false flax (*Camelina cf. Sativa*; 12 occurrences) and rarely also lentil (*Lens culinaris*; 2 occurrences). Another chronological period identified in the movable artefacts can be dated to the end of the Early and the beginning of the High Middle Ages. In addition to potsherds, also pieces of raw bronze were found in the fill of feature 501 which may have some connection with metallurgy of non-ferrous metals.

Fig. 1. Turnov-Nudvojevice viewed from the southwest. The arrow shows the excavated area

Fig. 2. Location of the site on a 1:10,000 map

Fig. 3. View from the south of the place of excavation. It is a typical settlement site above the terrace of the Jizera River

Fig. 4. View from the north of test pit S1 at the level of the surface of layer 101

Fig. 5. Surveying of test pits S1–S4

Fig. 6. View from the north of the extension of test pit S1 on its southern edge into test pit S4. Features 501 and 503 at the level of bedrock

Fig. 7. Test pit S1, 4. Feature 501 at the level of bedrock

Fig. 8. Test pit S4 – extension of test pit S1, plan and sections of features 501 and 503

Fig. 9. Test pit S 2, 3 – feature 502 after completion of the excavation (Lusatian culture), viewed from the north

Fig. 10. Test pits S2, 3, section W–Q and plan of feature 502 (Lusatian culture) at the level -0.4 m (A) and at the level of bedrock -0.6 m (B)

Fig. 11. Turnov-Nudvojevice. Lusatian culture pottery from layer 101 and from fill 104 of feature 502

Fig. 12. Lusatian culture pottery from fill 104 of feature 502

Fig. 13. Pottery of the high medieval horizon from layer 101 and fills 102 and 107 in feature 501

JAN PROSTŘEDNÍK
MUZEUM ČESKÉHO RÁJE, SKÁLOVA 71, 511 01 TURNOV
prostrednik@muzeum-turnov.cz

JAN NOVÁK
KATEDRA BOTANIKY, PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA JČU, BRANIŠOVSKÁ 31, 370 05 ČESKÉ BUDĚJOVICE
prourou@gmail.com